10/09/2020

Όταν η Παναγία έσωζε τον Ορχομενό από τη ναζιστική θηριωδία

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Η Σύναξη της Παναγίας της Σκριπούς στον Ορχομενό τιμάται από την εκκλησία μας στις 10 Σεπτεμβρίου.

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1943 οι Ιταλοί συνθηκολόγησαν και αποχώρησαν από το συνασπισμό του Άξονα. Ο ιταλικός στρατός μέσα στην πόλη της Λιβαδειάς ξεπερνούσε τους 2.000, γιατί εκεί ήταν η βάση ανεφοδιασμού των κατοχικών δυνάμεων και οι αποθήκες ήταν γεμάτες με πολεμικό υλικό. Η συνθηκολόγηση βρήκε διχασμένες τις ιταλικές κατοχικές δυνάμεις στην Ελλάδα. Όσοι αξιωματικοί ήταν φασίστες επεδίωξαν την παράδοσή τους στους Γερμανούς, ενώ οι πολέμιοι του Χίτλερ, όχι μόνο δεν παραδόθηκαν, αλλά προσχώρησαν στις δυνάμεις του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ, μαζί με τον οπλισμό τους.

Γερμανική δύναμη παρέμεινε στην πόλη της Λιβαδειάς για να αποτρέψει μια τέτοια εξέλιξη. Με την άρνηση των Ιταλών να παραδώσουν τον οπλισμό τους, η περιφερειακή οργάνωση του Ε.Α.Μ. Ορχομενού θεώρησε ότι μπορούσε να επωφεληθεί. Γι΄ αυτό παρακίνησε τους ντόπιους να κινηθούν προς το

σιδηροδρομικό σταθμό της Λιβαδειάς, όπου υπήρχε ιταλική φρουρά, για να πάρουν τα όπλα των Ιταλών.

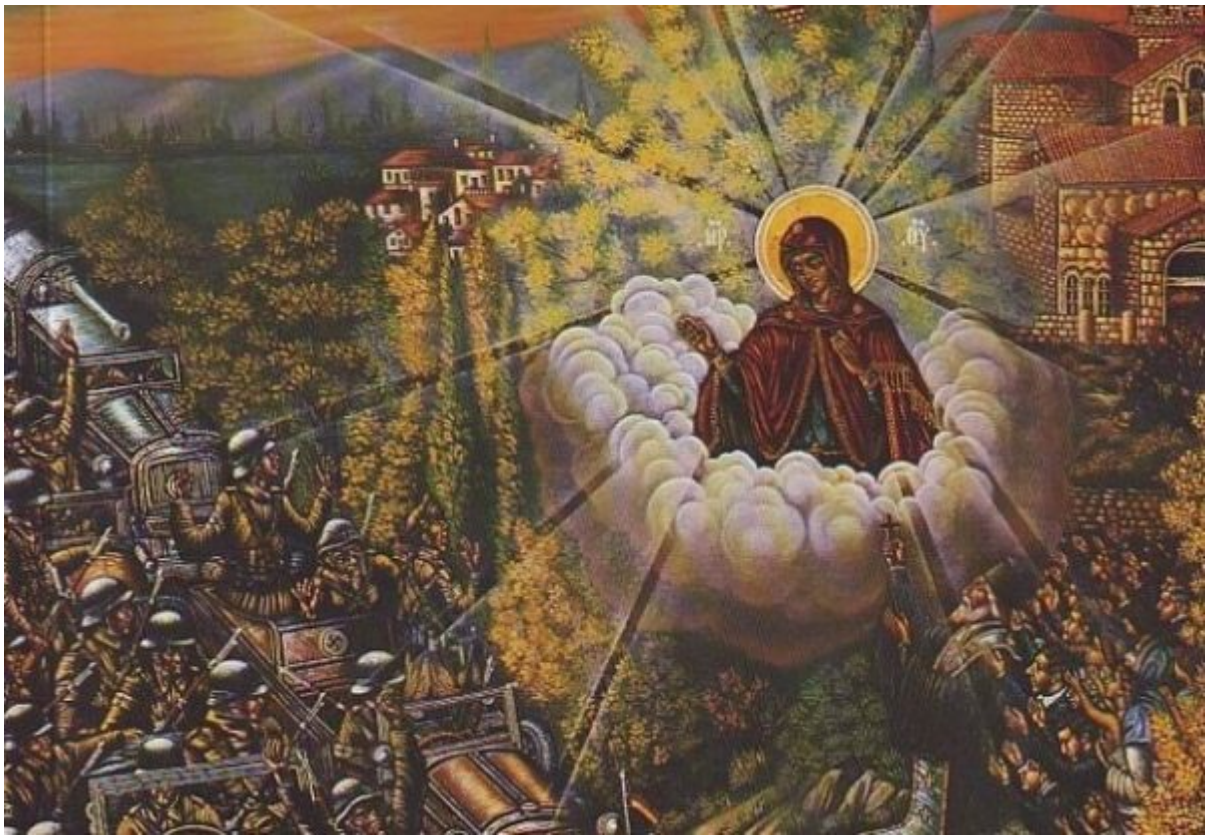

Οι Ορχομένιοι φτάνουν στο σταθμό και ζητούν από τους Ιταλούς να τους παραδώσουν τον οπλισμό τους, γιατί σε αντίθετη περίπτωση μεγάλη δύναμη ανταρτών που βρισκόταν στο Τζαμάλι θα τους κτυπήσει. Η Ιταλική φρουρά βρίσκεται σε αμηχανία και δεν ξέρει τι να κάνει. Αποφασίζουν να έλθουν σε επαφή με το Ιταλικό Στρατηγείο και από εκεί τους δίνουν εντολή να παραδοθούν στους Γερμανούς, στους οποίους θα δώσουν και τον οπλισμό τους. Οι Ορχομένιοι φεύγουν άπρακτοι και γυρνούν στον Ορχομενό.

Οι Γερμανοί στο άκουσμα του γεγονότος εξοργίζονται και έξαλλοι από το θυμό τους, αποφασίζουν να τιμωρήσουν παραδειγματικά τον Ορχομενό και τους κατοίκους του. Έτσι ο Γερμανικός στρατός κινείται προς τον Ορχομενό με τριπλή αποστολή:

Να ενεργήσει αναγνωριστικά και να ελέγξει αν στην περιοχή υπάρχει τόσο μεγάλη δύναμη ανταρτών, όση είχαν αναφέρει οι Ορχομένιοι στην Ιταλική φρουρά.

Να τιμωρήσει σκληρά τους κατοίκους του Ορχομενού επειδή κάποιοι από αυτούς διανοήθηκαν και τόλμησαν να ζητήσουν από τους Ιταλούς να τους παραδώσουν τα όπλα τους.

Να κάψει τη Σκριπού και την Πετρομαγούλα και να παραδώσει ολόκληρο τον Ορχομενό στην κόλαση της φωτιάς.

Οι Γερμανοί φθάνουν στον Ορχομενό τις βραδινές ώρες της 9ης Σεπτεμβρίου. Ένα τμήμα του Γερμανικού στρατού παραμένει στον Ορχομενό και ετοιμάζει την καταστροφή του Ορχομενού, ενώ ένα άλλο τμήμα με τρία τανκς προχωρεί προς το Τζαμάλι έχοντας διπλή αποστολή:

Να ενεργήσει αναγνωριστικά και να ελέγξει πόσο μεγάλη δύναμη ανταρτών υπήρχε στην περιοχή.

Να αναγκάσει όσους κατοίκους είχαν φύγει προς εκείνη την κατεύθυνση να γυρίσουν πίσω.

Τα τρία Γερμανικά τανκς και ο Γερμανικός στρατός προσπερνάνε την εκκλησία της Παναγίας και απομακρύνονται γύρω στα 550 μέτρα.

Ξαφνικά όμως, το πρώτο τανκ ακινητοποιείται στη μέση του δρόμου. Δεν προχωρεί πια, ούτε μπροστά, ούτε πίσω. Το δεύτερο τανκ δοκιμάζει να περάσει δίπλα στο πρώτο, αλλά πέφτει σε ένα μικρό χαντάκι, μια «σούδα», όπως λένε οι κάτοικοι της περιοχής και ακινητοποιείται. Το τρίτο τανκ στρίβει λίγο και δοκιμάζει να περάσει μέσα από ένα χωράφι, αλλά και αυτό το περιμένει η ίδια τύχη. Τρία τανκς ακινητοποιημένα· δεν μπορούν να προχωρήσουν μπροστά, αλλά ούτε και κατορθώνουν να γυρίσουν πίσω. Μάταια αγωνίζονται οι Γερμανοί να τα μετακινήσουν.

Ξημερώνει η 10η Σεπτεμβρίου και ο επικεφαλής αξιωματικός Όφμαν, συνοδευόμενος από κάποιους στρατιώτες και μερικούς Ορχομένιους επιστρέφει πίσω στον Ορχομενό, αναζητώντας βοήθεια. Στην περιοχή του Ορχομενού ζούσε τότε ο Σέρβος Γιαννάτζης Δανιηλάτος, ο οποίος γνώριζε πάρα πολύ καλά τη γερμανική γλώσσα. Για τον Γιαννάτζη Δανιηλάτο λέγεται πως είχε έρθει στην περιοχή του Ορχομενού από τη Σερβία, στην προσπάθειά του να ξεφύγει από τους Σέρβους χωροφύλακες, μετά από κάποιο αδίκημα που είχε διαπράξει. Ωστόσο, οι πληροφορίες των ντόπιων μας ενημερώνουν πως επρόκειτο για έναν πάρα πολύ καλό άνθρωπο, ο οποίος βοηθούσε πολύ τους κατοίκους και σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως αυτή, λειτουργούσε και ως διερμηνέας. Αυτόν τον άνθρωπο, λοιπόν, αναζητεί ο Όφμαν, ώστε να μπορέσει να συνεννοηθεί και να ζητήσει βοήθεια. Αφού τον βρήκε, τον ρώτησε αν υπάρχει κάποιο τρακτέρ στην περιοχή για να τραβήξει τα τανκς. Πράγματι, εκείνη την εποχή υπήρχε ένα και μοναδικό τρακτέρ στην περιοχή, το οποίο, μάλιστα, άνηκε στον Γεωργικό Συνεταιρισμό και

το οποίο οδήγησε ένας άλλος κάτοικος του Ορχομενού, ο αείμνηστος Νικόλαος Γούλας. Αφού παρέλαβαν το τρακτέρ, επέστρεψαν στον τόπο που είχαν ακινητοποιηθεί τα τανκς. Με τη βοήθεια του τρακτέρ τα τανκς ξεκίνησαν αμέσως να κινούνται.

Ο Όφμαν μαζί με τους στρατιώτες του, το Γιαννάτζη και τους Ορχομένιους που βοήθησαν να μετακινηθούν τα τανκς, γυρίζοντας πίσω πορεύθηκαν προς την εκκλησία. Στο μεταξύ, στην εκκλησία έφτασαν και άλλοι Ορχομένιοι που έμαθαν τα γεγονότα.

Ειδοποιήθηκε ο εφημέριος της Παναγίας, ο αείμνηστος παπά-Σεραφείμ Παπαπαναγιώτου και μαζί του κατέφθασε και ο εφημέριος του Ευαγγελιστή Λουκά παπά-Μάρκος Αρμακόλας. Έφθασαν ακόμα στην εκκλησία ο Πρόεδρος της Σκριπούς Δημήτριος Γκικόπουλος και ο Πρόεδρος της Πετρομαγούλας Δημήτριος Βούτσας. Αφού μπήκαν όλοι στην εκκλησία, ο Όφμαν, προχωρώντας μπροστά από τους υπόλοιπους, κοίταζε δεξιά κι αριστερά τις εικόνες που ήτανε κρεμασμένες στους τοίχους και στο τέμπλο, δίνοντας την εντύπωση πως κάτι αναζητούσε. Φτάνοντας στο παρεκκλήσι του Αποστόλου Παύλου έδειξε την εικόνα της Παναγίας που βρισκόταν στερεωμένη στο τέμπλο. Πρόκειται για μια ωραιότατη εικόνα Ρωσικής τεχνοτροπίας. Δείχνοντας την εικόνα αυτή της Παναγίας ο Όφμαν είπε:

Αυτή η γυναίκα σας έσωσε· να την τιμάτε και να τη δοξάζετε.

Αργότερα ο Όφμαν, μαζί με τους άλλους Γερμανούς ομολόγησε τι πραγματικά είχε συμβεί. Την ώρα που προχωρούσαν προς το Τζαμάλι, ακούστηκε ένας μεγάλος θόρυβος και μια γυναικεία κραυγή πόνου και αγωνίας. Τότε εμφανίστηκε μπροστά τους, μέσα σε φωτεινή νεφέλη, μια μεγαλόπρεπη γυναίκα με αυστηρό ύφος, έχοντας σηκωμένο το χέρι της σε απαγορευτική στάση και τότε ήταν που σταμάτησε το πρώτο τανκς. Η γυναίκα παρέμεινε σε αυτή τη στάση και τους εμπόδιζε να προχωρήσουν, μέχρι που ακινητο-ποιήθηκαν και τα τρία τανκς. Όταν λοιπόν αντίκρισε την εικόνα της Παναγίας, στο τέμπλο του παρεκκλησίου του Αποστόλου Παύλου, αναγνώρισε αυτή τη γυναίκα που τους σταμάτησε το προηγούμενο βράδυ, απλά σηκώνοντας το χέρι της.

Ο Όφμαν τότε είπε στους Ορχομένιους να μην φοβούνται τίποτα κι ότι, μέχρι να τελειώσει ο πόλεμος, ο Ορχομενός θα είναι κάτω από την προστασία του. Και πραγματικά δόθηκε στον Όφμαν η ευκαιρία και κράτησε την υπόσχεσή του. Όταν λίγους μήνες μετά δημιουργήθηκε κάποιο επεισόδιο με τους αντάρτες, οι Γερμανοί συγκέντρωσαν όλους τους άντρες κατοίκους στην πλατεία του Ευαγγελιστή Λουκά. Εκεί έγινε κάποια επιλογή και αυτούς που επέλεξαν τους οδήγησαν στα κρατητήρια της Λιβαδειάς. Ενώ επρόκειτο να γίνει και νέα επιλογή και οι άνδρες να μεταφερθούν στα στρατόπεδα συγκέντρωσης, επενέβη ο Όφμαν και οι Ορχομένιοι αφέθηκαν ελεύθεροι.

Σε ένδειξη σεβασμού προς την Παναγία, ο Όφμαν πρόσφερε ορισμένα χρήματα στο εκκλησιαστικό συμβούλιο. Συγκεντρώθηκαν και άλλα χρήματα και με τα χρήματα αυτά, έγιναν δύο λάβαρα. Το ένα απεικόνιζε την Κοίμηση της Θεοτόκου, ενώ το δεύτερο αποτέλεσε την πρώτη απεικόνιση του θαύματος της Παναγίας. Στο λάβαρο αυτό, εικονίζεται η Παναγία με ύφος αυστηρό και με το δεξί της χέρι υψωμένο σε απαγορευτική στάση, ενώ τα τανκς είναι ριγμένα μπροστά της εδώ κι εκεί. Στα πόδια της Παναγίας εικονίζονται γονατιστοί ένας άνδρας, μία γυναίκα και ένα παιδί, τους οποίους η Παναγία προστατεύει με το αριστερό της χέρι. Τα τρία αυτά πρόσωπα συμβολίζουν όλο το λαό του Ορχομενού, τον οποίο προστάτευσε και έσωσε η Παναγία.

Οι Ορχομένιοι για να ευχαριστήσουν τον Όφμαν και τους Γερμανούς στρατιώτες του, που όχι μόνο δεν τους πείραξαν, αλλά άφησαν και χρήματα στην εκκλησία της Μεγαλόχαρης, τους έκαναν μεγάλο τραπέζι. Εκεί θυμούνται τον Όφμαν να επαναλαμβάνει ξανά και ξανά μια στερεότυπη φράση:

Να χρωστάτε χάρη στην Παναγία, γιατί σήμερα θα παθαίνατε μεγάλο κακό.

Στις 10 Σεπτεμβρίου 1944, στην πρώτη ετήσια επέτειο του θαύματος γίνεται και η

πρώτη ευχαριστήρια ακολουθία, πριν ακόμα αποχωρήσουν πλήρως οι Γερμανοί από τον Ελλαδικό χώρο. Όλος ο Ορχομενός είναι εκεί. Ο ίδιος ο Όφμαν με τους Γερμανούς του είναι παρόντες. Ο καλλίφωνος παπά-Σεραφείμ Παπαπαναγιώτου, εφημέριος του ναού της Παναγίας, ψέλνει για πρώτη φορά τον πρώτο ύμνο του θαύματος που συνέθεσε ο τότε Μητροπολίτης Θηβών και Λεβαδείας, ο Τηνιακός επίσκοπος Συνέσιος, κατ' απομίμηση του απολυτικίου της ευρέσεως της ιερής εικόνας της Παναγίας της Τήνου:

Λαός Ορχομενίων εν ωδαίς ευφημήσωμεν, ημών την Πολιούχον και του κόσμου Προστάτιδα· πηγή γαρ των θαυμάτων νυν ημίν η πάνσεπτος αναδέδεικται εικών της Αχράντου Θεοτόκου· διόπερ άπαντες ταύτη αναβοήσωμεν· χαίρε των Σε τιμώντων η ελπίς· χαίρε ημών το κραταίωμα· χαίρε η του πυρός τον Ορχομενόν απαλλάξασα.

Έτσι ξεκίνησε η μεγάλη γιορτή και πανήγυρη της 10ης Σεπτεμβρίου και έτσι ξεκίνησε ο Γερμανός αξιωματικός Όφμαν να έρχεται μετά τον πόλεμο κάθε χρόνο στον Ορχομενό και να ΄ναι παρών στη μεγάλη γιορτή της Παναγίας. Αργότερα ερχόντουσαν τα παιδιά και τα εγγόνια του.

Στο σημείο της Παναγιοφανείας, οι Ορχομένιοι ανέγειραν επιβλητικό και μεγαλόπρεπο προσκυνητάρι, στο οποίο τοποθέτησαν ωραιότατη εικόνα, στην οποία απεικονίζεται το θαύμα της Παναγίας. Στη βάση του βρίσκεται εντοιχισμένη μια μαρμάρινη πλάκα που γράφει:

ΤΟ ΜΕΓΑ ΘΑΥΜΑ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗ ΥΠΕΡΜΑΧΩ ΣΤΡΑΤΗΓΩ ΚΑΙ ΘΕΟΜΗΤΟΡΙ ΑΝΘ' ΩΝ ΕΞ ΟΥΡΑΝΟΥ ΥΠΕΡ ΤΗΣ ΒΟΙΩΤΙΚΗΣ ΓΗΣ ΣΚΡΙΠΟΥΣ ΠΕΤΡΟΜΑ-ΓΟΥΛΑΣ ΕΙΡΓΑΣΑΤΟ ΔΙΑΣΩΣΑΣΗ ΑΥΤΗΝ ΕΚ ΒΕΒΑΙΟΥ ΑΦΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΣΦΑΓΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ ΔΟΥΛΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΟΧΗΣ 1943 ΜΗΝΙ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΩ 9η ΩΡΑ ΔΕ ΔΩΔΕΚΑΤΗ 12η ΜΕΣΟΝΥΚΤΙΟΥ ΕΚ ΤΩΝ ΒΑΝΔΑΛΙΚΩΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΩΝ ΟΡΔΩΝ ΕΥΛΑΒΩΣ ΑΝΑΤΙΘΕΜΕΘΑ ΤΗΝΔΕ ΤΗΝ ΣΤΗΛΗΝ ΩΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΦΟΡΟΝ ΑΠΕΙΡΟΥ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ. ΟΙ ΕΥΓΝΩΜΟΝΟΥΝΤΕΣ ΕΥΣΕΒΕΙΣ ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΣΚΡΙΠΟΥΣ ΠΕΤΡΟΜΑΓΟΥΛΑΣ.

Το βράδυ στις 12 η ώρα της 9ης προς 10η Σεπτεμβρίου κάθε χρόνο, γίνεται λιτανεία και μεταφορά της εικόνας από τον ναό της Παναγίας μέχρι το προσκυνητάρι στον τόπο της Παναγιοφάνειας.

Το 1950, όταν πια η κοινότητα της Σκριπούς ενώθηκε με τη διπλανή κοινότητα της Πετρομαγούλας και αποτέλεσαν το Δήμο του Ορχομενού, το τότε Δημοτικό Συμβούλιο αποφάσισε σε σχετικό ψήφισμά του:

ΤΟ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΟΡΧΟΜΕΝΟΥ συνεδρίασε σήμερον την 21ην Σεπτεμβρίου του έτους 1950 εν τω Δημαρχιακώ καταστήματι περί ώραν 5ην μ.μ.

ΕΠΑΛΗΘΕΥΕΙ ΑΠΟΛΥΤΩΣ τ΄ ανωτέρω γεγονός κλίνει ευλαβώς γόνυ και εκφράζει απείρους ευχαριστίας του προς την Σώτειρα Υπέρμαχον Στρατηγόν και Προστάτιδα της πόλεως Ορχομενού Υπεραγίαν Θεοτόκον.

Εις βεβαίωσιν υπογράφεται

Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Μ. ΚΑΜΠΟΥΡΗΣ Β. ΑΛΙΦΕΡΗΣ

ΤΑ ΜΕΛΗ

Μ. ΜΕΤΤΑΣ, Σ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ, Δ. ΒΟΥΤΣΑΣ, Κ. ΚΛΑΡΟΥΔΑΣ, Λ. ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΥ,
Σ. ΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΣ, Β. ΖΑΝΝΙΑΣ, Δ. ΔΟΥΜΑΣ,
Ν. ΚΡΑΒΑΡΙΤΗΣ, Δ. ΖΥΓΟΥΡΑΣ, Λ. ΚΟΥΡΟΣ

Μεταγενέστερο Δημοτικό συμβούλιο ονόμασε το δρόμο που ξεκινά από την εκκλησία της Παναγίας και φθάνει μέχρι το σημείο της Παναγιοφάνειας, σε «οδό 10ης Σεπτεμβρίου».

Η Μονή και ο ναός

Η Μονή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου ή Μονή της «Παναγίας Σκριπούς» βρίσκεται στην ομώνυμη περιοχή – σημερινός Αθάμας – στον Ορχομενό της Βοιωτίας, απέναντι από τον αρχαιολογικό χώρο της πόλης και την αρχαία Ακρόπολη του Ορχομενού. Στην ευρύτερη περιοχή ο περιηγητής Παυσανίας (9, 38, 1) μνημονεύει δύο ιερά των Χαρίτων και του Διονύσου, τα οποία δεν έχουν μέχρι σήμερα βρεθεί, αλλά πρέπει κατά πάσαν πιθανότητα να βρίσκονταν στη θέση όπου το 874 μ.Χ. χτίστηκε η Μονή της Παναγίας Σκριπούς. Αυτό άλλωστε μαρτυρούν οι ανασκαφικές εργασίες που απεκάλυψαν εξωτερικά – στον περίβολο του ναού – ένα κτίσμα μυκηναϊκής περιόδου. Επίσης στο εσωτερικό του ναού απεκάλυψαν την ύπαρξη παλαιοχριστιανικού ψηφιδωτού.

Η Μονή της Παναγίας Σκριπούς είναι κτίσμα του 9ου αιώνα μ.Χ. και από το αρχικό συνολικό συγκρότημα σήμερα σώζεται μόνον το Καθολικό, αφιερωμένο στην Κοίμηση της Θεοτόκου, αλλά και στους αποστόλους Πέτρο και Παύλο, όπως άλλωστε αποδεικνύει το τρισυπόστατο Ιερό Βήμα. Πράγματι, τα δύο ανατολικά πλάγια κλίτη δεν λειτουργούν ως πρόθεση και διακονικό, αλλά σύμφωνα με τις επιγραφές ως παρεκκλήσια των Αγίων Πέτρου και Παύλου «ων Ρώμης βώλαξ ιερήν κόνιν αμφικαλύπτει», κατά το χαραγμένο εκεί εξαιρετικό επίγραμμα.

Ο ναός της Παναγίας Σκριπού της Βοιωτίας, αποτελεί το πιο σημαντικό μνημείο

από τη σειρά εκκλησιών του τύπου «σταυροειδούς μεταβατικού» στον ελλαδικό χώρο και είναι το μεγαλύτερο και πολυτελέστερο γνωστό μνημείο της εποχής, έξω από την Κωνσταντινούπολη. Η μοναστηριακή αυτή εκκλησία ξεχωρίζει για το μέγεθος (22,30 ? 18,60 μέτρα), χωρίς τον νάρθηκα, για την πλούσια μαρμάρινη διακόσμηση και τέλος για τις ιστορικές πληροφορίες που παρέχουν 4 επιγραφές με μνημειακή έκφραση. Από αυτές μαθαίνουμε ότι ο ιδρυτής του ναού είναι ο Λέων «βασιλικός Πρωτοσπαθάριος, και επί των οικιακών», δηλαδή αρχηγός των σπαθαρίων — της ανακτορικής φρουράς — στο Ιερό Παλάτιον στην Κωνσταντινούπολη. Ο Λέων ήταν ο ιδιοκτήτης της περιοχής «χώρον επικρατέων τε παλαιοτάτου Ορχομένοιο» και πως έχτισε την εκκλησία το 873/874 μ.Χ. Πράγματι, όσον αφορά τη χρονολογία κτίσεως είμαστε απόλυτα βέβαιοι, επειδή μια γραπτή επιγραφή, που είναι ενσωματωμένη στο εξωτερικό της αψίδας του ιερού, αναγράφει τόσο τη χρονολογία κατασκευής του καθολικού, το 874 μ.Χ., όσο και τον χορηγό-κτήτορα της Μονής, τον Λέοντα.

Δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα από που προέρχεται η περίεργη ονομασία Σκριπού για τη Μονή, που σημειωτέον είναι το αρχαιότερο Βυζαντινό μνημείο της Βοιωτίας και ένα από τα σπουδαιότερα της Ελλάδας. Η εκκλησία πάντως εξωτερικά είναι γεμάτη από επιγραφές και πιθανότατα σ’ αυτές τις εντοιχισμένες επιγραφές να οφείλεται το όνομα Σκριπού, από το λατινικό scriptus, που σημαίνει επιγραφή (inscription). Ο ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου είναι εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο, με προεξέχουσες τις κεραίες του σταυρού και στενό νάρθηκα δυτικά. Στην τοιχοδομία του έχει χρησιμοποιηθεί άφθονο έτοιμο αρχαίο υλικό (όπως συμβαίνει σε πολλούς χριστιανικούς ναούς της εποχής) το οποίο προέρχεται από τον κοντινό αρχαιολογικό χώρο της ιστορικής πόλης του Ορχομενού. Έτσι, έχουν χρησιμοποιηθεί σπόνδυλοι κιόνων, πελεκημένα αγκωνάρια, ακόμη και επιτύμβιες στήλες που δημιουργούν απροσδόκητα κοσμήματα και αποχρώσεις στους μεγάλους επίπεδους τοίχους.

Το μνημείο αυτό είναι προσπάθεια μετάβασης από την παλαιοχριστιανική Βασιλική (Αρχιτεκτονική) στον Βυζαντινό ρυθμό. Ο ναός διασώζει θαυμάσια παλαιοχριστιανικά γλυπτά, σπάνιες επιγραφές της χριστιανικής, αλλά και της προχριστιανικής περιόδου, που χρησιμοποιήθηκαν ως οικοδομικό υλικό. Πιθανότατα ο ναός να σχεδιάστηκε ως ταφικό μνημείο του χορηγού του (μολονότι αυτό δεν συνηθιζόταν στη Βυζαντινή Ελλάδα) και ίσως το κατακόρυφο ηλιακό ρολόι που κοσμεί τον ναό να είναι ένα είδος αναφοράς στην αιώνια ζωή. Ούτως ή άλλως ο κτήτορας του ναού θέλησε το κτίσμα αυτό να έχει: «τερπνόν αποστίλβον περικαλλέα πάντοθεν αίγλην». Ο γλυπτικός διάκοσμος του καθολικού της Μονής είναι πλούσιος στις εσωτερικές και εξωτερικές του επιφάνειες, πολλά γλυπτά μέλη όμως (από αρχαίους ναούς ή και από πρωτοχριστιανικό νεκροταφείο) είναι ενσωματωμένα και στα μεταγενέστερα κελιά, νότια του καθολικού και στο πρόπυλο δυτικά, ενώ άλλα βρίσκονται στις αποθήκες. Τα παλαιότερα κελιά της Μονής βρίσκονται δυτικά από τα νεότερα, σε ένα κτίριο που αποτελείται από πέντε διαδοχικούς κεραμοσκεπείς χώρους.

Σύμφωνα με τις αρχαιολογικές έρευνες οι παλαιότερες από τις τοιχογραφίες που κοσμούν τον ναό είναι του 12ου αιώνα μ.Χ. Από το 1930 μ.Χ. εκτελούνται εργασίες αναστήλωσης, όπως και εργασίες για τη συντήρηση και καθαρισμό των τοιχογραφιών, ενώ το 1939 μ.Χ. κτίστηκε (σε σχέδια του Υπουργείου Πολιτισμού) και το κωδωνοστάσιο του ναού, που βρίσκεται βορειοδυτικά στον χώρο της μονής.

Το ιστορικό αυτό μνημείο εντάχθηκε στο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999 μ.Χ., στο Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Στερεάς Ελλάδας. Και ενώ

ολοκληρωνόταν η αποκάλυψη και η συντήρηση των τοιχογραφιών των ιερών, καθώς και η στερέωση και ο καθαρισμός των γλυπτών του νάρθηκα, ο ναός υπέστη εμπρησμό. Από τη φωτιά προκλήθηκαν σοβαρές ζημιές, ωστόσο σε μια πρώτη φάση συντελέστηκε με αμμοβολή ο καθαρισμός του εσωτερικού ναού από την καπνιά, ενώ τώρα αναμένεται η έναρξη των εργασιών της δεύτερης φάσεως για την αποκατάσταση των καμένων παραθυρόφυλλων και των τοιχογραφιών του νάρθηκα.

Η Παναγία Σκριπού για πολλά χρόνια λειτούργησε ως ανδρικό μοναστήρι, ενώ τα τελευταία χρόνια λειτουργεί ως ενοριακός ναός. Ως το 1821 μ.Χ. διατηρούσε 60 καλογέρους, που διαλύθηκαν το 1926 μ.Χ. μετά την απαλλοτρίωση των κτημάτων του μοναστηριού. Πανηγυρίζει στις 15 Αυγούστου, γιορτή της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στις 23 Αυγούστου, απόδοση της εορτής της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, αλλά και στις 10 Σεπτεμβρίου, ημέρα κατά την οποία, το έτος 1943 μ.Χ., ο Ορχομενός και οι κάτοικοί του σώθηκαν με θαύμα της Παναγίας από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής που ήθελαν να κάψουν την πόλη και να σκοτώσουν τους κατοίκους της.